МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОСВІТА І ЗДОРОВ'Я ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

ФАКУЛЬТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ І ЗДОРОВ'Я

Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

2024 р.

УДК 37.016:613]:005.745
0-72

Матеріали VI Міжнародного симпозіуму «Освіта і здоров'я підростаючого покоління»: Зб. наук. Праць / За ред. Білик В.Г. Вип. 6. К.: Алатон, 2024. 227 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Андрущенко Віктор Петрович – ректор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, академік НАПН України, Член кореспондент НАН України, доктор філософських наук, професор.

Тимошенко Олексій Валерійович – декан факультету фізичного виховання, спорту і здоров'я, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор.

Білик Валентина Григорівна – завідувачка кафедри здоров'язбережувальної освіти та фізичної рекреації Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор.

ISBN 978-617-7834-38-9

© Редакційна колегія, 2024
© Автори статей, 2024
© Видавництво «Алатон», 2024

Список використаних джерел

1. Бамбурак Н. Позитивне збага-чення Я-концепції особистості у контексті інноваційного освітнього довкілля / Н. Бамбурак // Психологія і суспільство. 2007. № 2.

2. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. К.: Просвіта, 2001. 416 с.

3. Кірєєва У. Психологічний аналіз Я-концепції у контексті самосвідомості / У. Кірєєва // Психологія і суспільство. 2010. № 1. С. 120-130.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я В УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ

Білик Валентина Григорівна
завідувачка кафедри здоров'язбережувальної освіти та фізичної рекреації Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор
Шеремет Інеса Володимирівна
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри здоров'язбережувальної освіти та фізичної рекреації Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Сніцаренко Дарія Іванівна
студентка 2 курсу магістратури спеціальності Середня освіта «Здоров'я людини», Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Проблема формування здорового способу життя підростаючого покоління України належить до найактуальніших проблем, вирішення якої обумовлює майбутнє держави та подальше існування здорової нації. Сьогодні сферою формування здорового способу життя дітей та підлітків є система освіти. Згідно державної програми «Освіта» (Україна XXI століття) та «Національної доктрини освіти України у XXI столітті» стратегічним завданням освіти є виховання освіченої, творчої особистості, всебічний розвиток людини, становлення її духовного, психічного та фізичного здоров'я. Тому обов'язковим компонентом національної системи освіти мають бути знання про формування, збереження та зміцнення здоров'я. Зазначена проблема набуває ще більшого значення для сучасної школи, про що свідчать документи Міністерства освіти і науки України. Низкою загальноосвітніх шкіл, закладів інтернатного типу, позашкільних закладів України набуто цінний досвід освітньо-реабілітаційної та корекційно-розвивальної роботи, спрямованої на збереження, відновлення та зміцнення здоров'я вихованців.

Аналіз наукових досліджень свід-чить, що проблема формування цінісного ставлення до здоров'я актуальна як у філо-софії та соціології (Ю. Лисицин, О. Сахно, Л. Сущенко), так і психології (В.К. Вілюнас), медицині (Г.А. Апанасенко, С.М. Громбах), біології (І.І. Брехман).

У педагогіці поняття «здоров'я» розглядалося в різних аспектах: фізичне, психічне, соціальне та духовне здоров'я визначають В.М. Оржеховська, С. Свириденко, Л.П. Сущенко; трьома більш загальними його складниками – фізичне, психічне і духовне – обмежуються Г. Апанасенко, А. Царенко. Фізичне, психічне, розумове, особистісне, соціальне та духовне виділяють М. Гончаренко, В. Язловецький.

Досліджуваній проблемі було присвячено наукові праці та посібники за такими напрямами: формування здорового способу життя школярів у навчально-виховному процесі (В. Білик, А. Герасимчук, С. Лапаєнко, В. Лисяк, О. Маркова, К. Палієнко, В. Солнцева, С. Страшко та ін.); у позакласній діяльності (О. Гауряк, А. Гужаловський, О. Жабокрицька, Т. Лясота, В. Рева та ін.); у позашкільній діяльності (Б. Брилін, В. Кузьменко, Т. Лясота та ін.); у сім'ї (Т. Баєва, С. Свириденко, М. Шарапа та ін.).

Отже, валеологічне виховання – це процес формування ціннісно-орієнтованих установок особистості на здоров'я і здоровий спосіб життя, побудованих як невід'ємна

частина життєвих цінностей і загальнокультурного світогляду, на основі знань про особисте здоров'я, здоровий спосіб життя, про шляхи збереження здоров'я, умінь і навичок збереження здоров'я, досвіду творчої діяльності, спрямованої на зміцнення здоров'я.

Здоровий спосіб життя – це все в людській діяльності, що стосується збереження і зміцнення здоров'я, все, що сприяє виконанню людиною своїх людських функцій через діяльність з оздоровлення умов життя – праці, відпочинку, побуту.

Розглядаючи здоров'я людини як багатокомпонентну модель, не можна не зупинитися на його визначенні, даному ВОЗ, в якому «здоров'я – це стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороби або дефектів». Отже, в основу даного визначення покладена категорія стану здоров'я, яка оцінюється по декількох рівнях: соматичному, психічному, соціальному. У зв'язку з цим цілісний погляд на здоров'ї можна представити у вигляді чотирьохкомпонентної моделі, в якій виділені взаємозв'язки різних його компонентів і представлена їх ієрархія.

Складові ЗСЖ містять різноманітні елементи, що стосуються всіх сфер здоров'я – фізичної, психічної, соціальної і духовної. Найважливіші з них – харчування (у тому числі споживання якісної питної води, необхідної кількості вітамінів, мікроелементів, протеїнів, жирів, вуглеводів, спеціальних продуктів і харчових добавок), побут (якість житла, умови для пасивного й активного відпочинку, рівень психічної і фізичної безпеки на території життєдіяльності), умови праці (безпека не тільки у фізичному, а й у психічному аспекті, наявність стимулів і умов професійного розвитку), рухова активність (фізична культура і спорт, використання засобів різноманітних систем оздоровлення, спрямованих на підвищення рівня фізичного розвитку, його підтримку, відновлення сил після фізичних і психічних навантажень).

Навчити дітей берегти і зміцнювати своє здоров'я – одне з найважливіших завдань сучасної школи, яке має стати атрибутом будь-якої освітньої діяльності у навчальному закладі і поза його межами. Здоров'язбережувальна компетентність як ключова формується на міжпредметному рівні за допомогою предметних компетенцій з урахуванням специфіки предметів та пізнавальних можливостей учнів початкових класів. Здоров'язбережувальна компетент-ність формується шляхом вивчення предметів освітньої галузі «здоров'я і фізична культура» і передбачає оволодіння учнями відповідними компетенціями.

Список використаних джерел

1. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики [Текст] / Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина та ін. К. : «К.І.С.», 2004. – 112 с.

2. Воронцова Т. В., Оніщенко В.В. Пономаренко В. С., Сащенко Л. В., Савченко В. А. Основи здоров'я. 1-3 клас : Посібник для вчителя. К. : Видавництво «Здоров'я через освіту», 2014. – 376 с.

3. Формування здорового способу життя підлітків. / Упоряд. А. Ю. Сирова. Х. : Веста : Видво «Ранок», 2008. –160 с.